

KONSUMENT

Har du tips? Ring T&D: 08-544 817 80, eller mejla: familj@tdtidning.se.

BENSINSNÄLT: Inom kort ska det gå att hitta den miljövänligaste vägen mellan två platser. Det är forskare på Lunds Tekniska Högskola som utvecklat ett satellitnavigeringssystem som visar det mest bränslesnåla vägvalet. (TT SPEKTRA)

► Det pågår hela tiden en febril aktivitet bakom kulisserna för att ta hand om allt elektronikavfall som vi svenskar gör oss av med varje år. Men vad är det egentligen som händer? Hur tar man hand om den där gamla, irriterande långsamma datorn som står och skräpar i hörnet? T&D följer hela kedjan från återvinningsstationen i Hagby till guldackan i Skellefteå.

Avfall med guldglans

Alla gamla datorer, tv-apparater och hushållsmaskiner som vi slänger varje år innehåller mycket godsaker för återvinningsindustrin.

Slit och släng-samhället har fått en effektivare och mer miljövänlig baksida.

– Skrot är inte bara skrot. Återvinning är i dag ett professionellt sätt att ta hand om våra gemensamma resurser, säger Jan-Olof Eriksson, vd för El-kretsen, ett servicebolag som ägs av el- och elektronikbranschens organisationer.

Sedan 2001 är de som tillverkar och säljer elektriska och elektroniska produkter för den svenska marknaden skyldiga att ta hand om sina produkter, så att inte miljöskadliga ämnen kommer ut i naturen. Det kallas producentansvar.

SOM PRIVATPERSON har man rätt att lämna tillbaka en gammal produkt när man köper en ny på samma ställe. I annat fall får man lämna sin gamla mobiltelefon, eller skrivare på en återvinningsstation. Och mängderna elektronikskrot är enorma.

I år räknar El-kretsen med att vi svenskar lämnar 16 kilo per person för återvinning. EU:s krav ligger på fyra kilo. Så Sverige är "bäst i klassen" med råge.

Samtidigt har hanteringen av elektronikskrot ändrat karaktär.

– **NÄR VI STARTADE 2001** fanns det demontörer i snart sagt varje kommun. Då var det arbetsmarknadsprogram, men i dag har verksamheten professionaliserats. Det har blivit en industri och man tar emot mycket större mängder, säger Jan-Olof Eriksson.

Enligt honom har återvinningen gått från

att vara en form av omhändertagande till att bli ett viktigt sätt för industrin att få tag på råvara. Så när vi som privatpersoner åker med våra gamla elektronikprylar till återvinningsstationen är det bara första steget på en lång process.

I SLUTÄNDAN BLIR vår gamla dator till energi och nya råvaror, inte minst ädelmetaller som guld och palladium.

– Man kan använda samma material flera gånger om. Plast kan återanvändas tre fyra gånger, men där finns det mer att göra. Det är för metaller som man har kommit längst, säger Jan-Olof Eriksson.

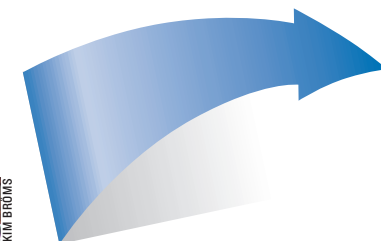
En försvarlig andel av metallproduktionen i Sverige kommer från återvunnet elektronikskrot. På Rönnskärswerken i Skellefteå köper man in stora mängder elektronikskrot. Inte mindre än 35 000 till 40 000 ton kretskort återvinns varje år, och en del kommer indirekt från allt avfall som Täby- och Danderydsborna slänger på Hagby återvinningsstation.

– **VI FÅR DEN GÖTTASTE** delen. Det som innehåller koppar och ädelmetaller tar vi hand om och den plast som följer med använder vi som bränsle, i stället för olja eller el, säger Hans Henriksson, ansvarig för inköp av elektronik på Bolidens Rönnskärswerk.

– Trixet är att smälta utan att släppa ut otäcka ämnen. Det handlar om att få rena och effektiva processer. Vi har i princip ingen dioxinbildning i vår ugn på grund av bra förbränning, säger han och jämför med Kina och Indien där det pågår en enorm miljöförstöring.

Så genom att slänga våra gamla prylar på rätt ställe så kan till och med vår gamla dator komma till nytta igen.

JOAKIM BRÖMS
joakim.broms@tdtidning.se

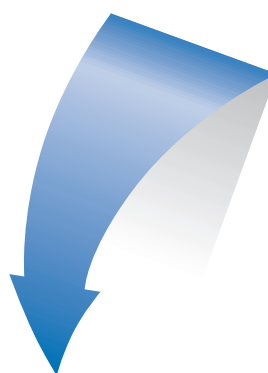

Steg 1

Kanske är det dags att åka till tippen med din gamla dator som har blivit trött och omodern.

Steg 3

Fredrik Hendered lastar burar med elektronikavfall på Niklas Anderssons långtradare, på väg till Västerås.

Steg 4

På Stena Technoworld i Västerås skiljer man agnarna från vetet i den elektroniska avfallsskörden.

– Först plockar vi ur det som är klassat som farligt material. Vi har auktoriserad personal som helt enkelt får skruva isär produkterna och leta efter batterier, kvicksilver och berylliumkomponenter, säger Carl Doverfelt, platschef på Stena Technoworld.

► EL-KRETSEN

■ Bildades av näringslivet för att organisera återvinningen när lagen om producentansvar infördes 2001.

■ El-Kretsen är ett icke vinstdrivande serviceföretag.

■ Det ägs av 21 branschföreningar och har drygt 900 anslutna kundföretag som tillsammans har

90 till 95 procent av marknaden.

■ Produkter som sätts på marknaden ett år betalar för återvinningen det året.

■ Lagen omfattar produkter som: kylskåp, tvättmaskiner, tv-apparater, stereoanläggningar, annan hemelektronik, hushållsapparater med mera.

Källa: www.el-kretsen.se